

kého rázu, teď Dionýsos již nehovoří tajemnými silami, nýbrž jako epický hrdina a skoro jazykem Homérovým.

9.

Vše, co v apollinské části řecké tragédie, v dialogu, vyplouvá na povrch, vypadá prostě, průhledně, krásně. V tomto smyslu je dialog obrazem Helléna, jehož povaha se projevuje v tanci, protože v tanci největší síla je pouze potenciální, ale prozrazuje se pružností a bujností pohybů. Tak nás překvapuje mluva sofokleovských hrdinů svou apollinskou určitostí a světlostí, takže nám ihned je, jako bychom viděli až na dno jejich bytosti, žasnouce poněkud, že neleží příliš hluboko. Abstrahujeme-li však od hrdinova charakteru, viditelně se zračícího na povrchu – vždyť tento charakter není konec konců nic více než světelný odraz vržený na temnou stěnu, nic více než pouhopouhý jev – a pokusíme-li se vniknouti do mýtu, jenž se v těchto jasných zrcadleních promítá, prožíváme znenadání cosi, co je opak známého úkazu optického. Kdo zkusil podívat se pevně do slunce, musí se oslepen odvrátit a má před očima tmavé barvitě skvrny jako záchranu proti slepotě z přílišného světla: ony svě-

telné odrazy sofokleovských hrdinů, zkrátka ony apollinské znaky jejich masky, to jsou naproti tomu nutné výtvary oka, jež odvážilo se podívat do nitra a do hrůz přírody, jsou to jakoby zářící skvrny, jež mají vyléčiti zrak, poraněný děsivou nocí. Jen tak smíme se domýšleti, že správně chápeme vážný a podstatný pojem „řeckého veselí“: naše doba ovšem tomuto pojmu rozumí venkonce m křivě a ještě si na svém neporozumění nerušeně a s rozkoší pochutnává.

Strastinejnější zjev řeckého jeviště, neblahý *Oidipús*, byl Sofoklem pojat jako šlechtný muž, který je přese svou moudrost určen k bludu a k bídě, leč posléze svým bezmezným utrpením rozšiřuje kolem sebe magickou a požehnanou sílu, která působí ještě po jeho smrti. Šlechtný člověk nehřeší, toť smysl hlubokomyslné básně: nechť si jeho jednáním hyne zákon, každý přirozený řád, ba nechť si jím hyne mravní svět, přece opisuje toto jednání vyšší jakýs kouzelný kruh účinků, jež na troskách starého, zhrouceného světa zakládají nový. To nám chce říci básník, pokud je spolu náboženský myslitel: jako básník ukazuje nám zprvu zázračně zadrhnutou při, již soudce rozvazuje poneáhlu, uzel za uzlem, k vlastní své záhubě;